

BNA Gebouw van het Jaar 2011 Regio Noordwest / Centrum Juryrapport

ALGEMEEN

Oost had er 37, Delta 54 maar de jury van Noordwest/Centrum heeft dit jaar de taak zich te buigen over 94 inzendingen! Onderwijs en zorg, een kerk en een moskee, tandheelkunde en typerend voor deze tijd: veel restauratie-renovatie projecten, particuliere woningbouw en ouderenzorg. Daarnaast ook nog een paar grootschalige multifunctionele- en woningbouwprojecten, opdrachten die nog dateren van voor de crisis. Tot verbazing van de jury is het thema duurzaamheid veel dunner dan je in deze tijd zou verwachten.

De jury die deze klus moet klaren bestaat uit een bont gezelschap, met ieder een eigen agenda. De expertise aan tafel bestaat uit interieurarchitectuur, duurzaamheid, restauratie-renovatie, complexe programma's, projectontwikkeling en architectonische esthetiek. Misschien wel een primeur voor de jury van het Gebouw van het Jaar: meer vrouwen dan mannen!

Probleem van de longlist is dat er zowel naar boven als naar onder geen echte uitschieters zijn. Komt het omdat architectenbureaus minder keuze aan

projecten hebben door de crisis? De jury weet het niet. Wel vinden zij het heel belangrijk dat de BNA in deze moeilijke tijden bureaus de mogelijkheid geeft zich te presenteren.

Na de eerste ronde hebben enkele projecten maximaal drie van de vijf stemmen en is de lijst van projecten die door slechts een jurylid als potentiële winnaar naar voren is geschoven groot. Dat betekent een consciëntieuze studie van alle projecten om de kwaliteit boven water te krijgen. Na lang wikken en wegen ligt een selectie van 14 te bezoeken projecten op tafel. Bij de keuze is niet alleen rekening gehouden met architectonische perfectie maar speelt ook de actualiteit van de opgave een belangrijke rol. Grootschalige nieuwbouwopgaven zoals de Vinex-wijken zullen zich als gevolg van de kredietcrisis en de stagnerende woningverkoop voorlopig niet aandienen. De aandacht zal verschuiven naar herstructurering, renovatie en hergebruik, waarbij de klimaatproblematiek en het beperken van het energiegebruik van de bouw onderwerpen zijn waar architecten zich over zullen moeten buigen. Deze problematiek heeft meegewogen in de beoordelingproces van de jury.

Anderhalve zonnige dag doorkruist de jury de regio, van gedachten wisselend over het vak in het algemeen en de projecten in het bijzonder. De tocht leidt langs een eigenzinnig stedenbouwkundig plan met een complex programma, een uitbreiding van een, op de wijk gerichte school met een bijzondere typologie, en een mooi uitgewerkt universitair gebouw uit de tijd dat geld geen rol speelde. Interessant is het particuliere initiatief bij de herontwikkeling van een fabriekscomplex tot creatieve broedplaats en het liefdevol uitgevoerde woningcomplex voor geriatrische patiënten, een doelgroep die in Nederland steeds meer aandacht vraagt.

Maar ook de zorgvuldige moderne ingreep in de historische binnenstad van Utrecht, de tot kantoor getransformeerde energieneutrale watertoren en de zorgvuldige, mooi gedetailleerde bibliotheek, redden het niet tot de eindstreep.

Vier projecten komen bovendien: twee voorbeeldprojecten voor opdrachten waar wij in de toekomst veel mee te maken zullen krijgen, een tot in alle perfectie uitgevoerd sociale woningbouwcomplex en een klein liefdevol kunstwerkje met een klein budgetje maar grote relevantie.

WINNAAR BNA GEBOUW VAN HET JAAR 2011 REGIO NOORDWEST/CENTRUM

Ergieneutraal Monument Driebergen

Architect: Zecc Architecten

Projectarchitect: Marnix van der Meer

Duurzame monumentenzorg

Een energieneutraal monument als Architectonische opgave, met hoofdletter A. Dit is de uitdaging waar Zecc architecten zich samen met een heel laboratorium aan kenners voor heeft ingezet. De opgave die bestond uit de restauratie en het energieneutraal maken van een klein gemeentelijk monument en het vervangen van een latere aanbouw, stijgt ver uit boven de aanpak van een individueel gebouw. Hier wordt geschiedenis geschreven. Want hergebruik, isolatie, zonnepanelen, warmtepompen en veel, heel veel techniek, probeer dat maar eens te verenigen met de zorg voor onze monumenten.

Het resultaat mag er zijn: aan de voorzijde een met zorg gerestaureerd monument, aan de achterzijde een eigen gezicht met respect voor de onderliggende monumentale laag. Deze gevel is bekleed met een dik isolatiepakket met uitgesneden kaders, net iets afwijkend van het oorspronkelijke raam en zonder kozijn, waardoor het oude venster in ere is gelaten. Een laag gemalen baksteen van de vroegere uitbouw vormt niet alleen de grondstof voor de bekleding van deze gevel maar ook van de nieuwe, gevoelige en contrasterende serre, waardoor oud en nieuw worden samengetrokken.

Bij de voorgevel is het isolatiepakket aan de binnenzijde geplaatst, met grote voorzetramen, iets overgeproportioneerd waardoor de spijkertjes van de voormalige jute betengeling in het zicht zijn gelaten, een knipoog naar de geschiedenis van het huis. De ramen verdienen geen schoonheidsprijs maar zijn eenvoudig te vervangen als er een betere oplossing komt, een principiële ontwerpkeuze die ook bij andere onderdelen is toegepast. 'Klassieke materialen om een monument te verduurzamen', was de reactie van een van de juryleden over de lemen afwerking van de binnenwanden. En bijna overal vloer- en muurverwarming, niet handig als je een spijker inslaat voor een schilderij maar wel de meest efficiënte verwarming. Om dit ook nog energieneutraal te kunnen doen is de achterzijde van het dak, uit het zicht want ook hier is het wachten op een mooiere oplossing, vol gelegd met zonnepanelen en staat in de kelder de 'Mercedes' van het huis: een technisch hoogstandje met een warmtepomp, buffervaten, leidingen en nog veel meer.

Charmant is de contrasterende entreehal die ongewijzigd is gebleven waardoor je bij binnenkomst het oude monument betreedt.

De jury is bijzonder onder de indruk van de innovatieve wijze waarop alle ingrediënten, duurzaamheid, een bulk aan installaties en respect voor het monument, architectonisch zijn vormgegeven. Het is een klein, heel eigen project met een hoog ambitieniveau, waarbij heldere keuzes zijn gemaakt en veel relevante kennis is ontwikkeld op het gebied van duurzaamheid. De jury prijst de rol van de architect als innovator en de relevante verkenning van een nieuwe markt. De

verbouwing van het monument geeft een krachtig architectonisch antwoord op een maatschappelijk relevante vraag.

NOMINATIES

Dutch HealthTec Academy, Utrecht
Achttentebureau: JHK Architecten
Projectarchitecten: Chris de Jonge, Roel van de Pas

Minimale middelen, maximaal effect

Het kan!

Wie had dat voor mogelijk gehouden.

De Dutch Health Tech Academie, in een voormalig zwaar verwaarloosd bedrijfsgebouw op een doorsnee bedrijventerrein, in de 'Prachtwijk' Overvecht in Utrecht, laat zien dat er hoop is. Door slim in te zetten op de kwaliteit van het gebouw, veel ruimte voor weinig geld, is het niet alleen gelukt maar ook nog goed gedaan en snel! De kern van het succes ligt in één strategische ingreep: een met zorg uitgewerkt nieuw hart met daaromheen een grote hoeveelheid no-nonsense lokalen en kantoren.

Een nieuwe entree ontsluit de kern van het gebouw: een ruime vide, zonnig door de bovenlichten, die overgaat in een royale kantine. Naast licht en lucht is het vooral het contrast tussen de witgesauste ruimte en de met dieprood linoleum beklede brede trap, die dit hart van het gebouw haar karakter geeft. De inrichting is sober maar verzorgd. Balie en kasten, gemaakt van chipwood, laten zien hoe je door middel van aansturing met een helder focus, minimale middelen en zorgvuldige detaillering, een heel eind kunt komen.

De trap ontsluit het onderwijsgedeelte bestaande uit eenvoudige lokalen en kantoren. Door het immense oppervlakte is bij de vele inpandige ruimten gegoocheld met licht. Glazen wanden, lichtkoepels en een enkele insnede in de gevel, zorgen ervoor dat het gebouw aan de eisen van daglichttoetreding voldoet. Door de strategische plaatsing van meetkamers, ruimten die geen daglicht kunnen verdragen, zijn alle hoeken en gaten opgevuld.

Door het daadkrachtige optreden van opdrachtgever en architect, het 'niet lullen maar poetsen'

uitgangspunt en een renovatie die voornamelijk bestaat uit timmer- en sauswerk, is de verbouwing binnen een jaar voltooid. En voor ongeveer 500 euro per vierkante meter!

De invulling die soms balanceert op de grenzen van toelaatbaarheid, is niet optimaal maar heel bruikbaar.

Volgens de jury heeft de architect een belangrijk aspect over het hoofd gezien. Het gebouw dat tussen Boels en een Hyundai garage ligt, heeft naar buiten toe geen smoel gekregen. En dat is een gemiste kans. Misschien kan de verfkwest nog een keer tevoorschijn worden gehaald om de HPL platen waarmee de gevels deels zijn bekleed, een eigen karakter te geven.

Maar dat de opdrachtgever, de eigenaar en de architecten dit aandurfd, getuigt niet alleen van lef maar is een enorme impuls voor de belangrijke architectonische opgave van de toekomst: De herontwikkeling van de troosteloze bedrijventerreinen waar heel Nederland vol mee staat.

Het personeel was niet juichend toen de nieuwbouwlocatie bekend werd maar nu heel tevreden over het goed functionerende gebouw. Niet alleen studenten en personeel maar de hele omgeving is gebaat bij deze ingreep die de probleemwijk een enorme impuls geeft. De levendigheid van het studentenleven biedt de buurt sfeer en veiligheid en zorgt ook nog eens voor sociale duurzaamheid.

Dat ieder gebouw potentie heeft, is gezien en benut. Met die les kunnen we Nederland een stuk mooier maken.

Blok A Noordstrook Delflandplein Amsterdam
Architectenbureau: Dick van Gameren
architecten b.v.

Projectarchitect: Dick van Gameren

Vernieuwende traditie

Elegant, liefdevol, intelligent, goed ingepast en met respect voor de wijk Slotervaart, haar geschiedenis en haar inwoners. Blok A van architect Dick van Gameren zet Slotervaart op de kaart.

In het oog springend is de prachtige gevel, een

patchwork van prefab betonnen panelen met bakstenen in verschillende tinten en metselpatronen. De materiaalkeuze is een knipoog naar de bouwperiode waarin voornamelijk prefab beton en baksteen is gebruikt. Door het spel van deze, twee verdiepingen hoge, verspringende panelen en de openingen daartussen met balkons en vensters, ontstaat een levendig, sculpturaal beeld met een hoge aibaarheidsfactor.

Door te schuiven met panelen is de kant van de naastgelegen A10 gesloten en is de andere gevel met grote puien en buitenruimte, zo open mogelijk gehouden, zonder de eenheid van het gebouw te verstoren.

Zo divers als de gevel is ook het programma dat overwegend uit sociale huurwoningen bestaat, appartementen en maisonnettes, maar ook plaats biedt aan Wibou woningen, een zorgwoongroep, een dagactiviteitencentrum, een woongroep voor ouderen, bedrijven en auto's. De zorgvuldig ontworpen plattegronden zijn in zoverre aangepast aan de doelgroep, voornamelijk Marokkaanse gezinnen, dat de keukens gesloten zijn zodat de vrouwen zich kunnen terugtrekken als de mannen bezoek ontvangen.

Om de levendigheid in de wijk te verbeteren, is de plint van het gebouw open gehouden. Naast bedrijfsruimten zijn hier maisonnettes geplaatst, volgens de jury een voor deze, maar misschien wel alle, doelgroepen minder geslaagde keuze. De ramen zijn door middel van gordijnen en plakfolie in alle soorten en maten, inclusief glas-in-lood motief, afgesloten van de straat. De bedrijfsruimten zijn nog niet verhuurd maar als dat komt, zal het de nu nog wat doodse omgeving, zeker leven inblazen.

In de toekomst is het de bedoeling dat het gebouw wordt uitgebreid waardoor de u-vormige plattegrond verandert in een gesloten bouwblok. De open zijde van de u wordt nu visueel afgesloten door een galerijwoning uit de bouwtijd van de wijk, een prachtig contrast, dat aangeeft hoe het gebouw zich voegt in haar omgeving.

Het complex is zowel fysiek als sociaal-maatschappelijk ingebed in de omgeving met respect voor het bestaande en de geschiedenis, en waar mogelijk een oplossing voor de problemen. Dit

chique ogende gebouw is geen lokkertje voor financieel draagkrachtigen aan de overzijde van de A10, maar voor de mensen uit de buurt.

Complex A laat zien dat een 'gewone' opgave in een probleemwijk, met de financiële mogelijkheden van sociale woningbouw, door een gevoelige en respectvolle benadering een prachtig resultaat kan opleveren.

Het gebouw getuigt van kennis en intellect, is doordacht, verzorgd, respectvol, innovatief, geeft een sculpturaal krachtig beeld, en is heel mooi gemaakt. Een aanwinst voor Slotervaart.

EERVOLLE VERMELDING

Speeltuingebouw De Bloesem Utrecht

Architectenbureau: Van Rooijen Architecten

Projectarchitecten: Faranak Nourbakshsh en ir Theo van Rooijen

Liefdevol sculptuurtje

En dan is er soms zo'n projectje dat je hart sneller doet kloppen. Op een binnenterrein in Oudwijk, in een gezellige, rommelige speeltuin, is een oud gebouwtje vervangen door nieuwbouw waar je vrolijk van wordt.

Het eenvoudige programma, een peuterspeelzaal, een speeltuingebouw, een kantoortje en wat bergruimte, is op een verrassende manier vormgegeven en liefdevol uitgewerkt met veel oog voor de doelgroep en oor voor de opdrachtgever. Het simpele, rechthoekige, met hout beklede doosje heeft door de verspringende, met glas ingevulde uitsneden en de vrolijke kleuren, een speelse sculpturale uitstraling gekregen. De beperkte binnenruimte is optimaal gebruikt door de twee functies, peuterspeelzaal en speeltuingebouw, te scheiden door een schuifwand. In de vakantie, als de peuters vrij hebben en de grotere kinderen massaal toestromen, kunnen de ruimten worden samengetrokken.

Het gebouwtje zit vol kleine ingrepen die aansluiten op belevingswereld van het kind: Een glazen hoekje waardoor het lijkt alsof ze buiten spelen; een dakraam, spannend als het regent en een randje grond om de gevel, waar de peutertjes plantjes in kunnen zaaien.

Simpel en doordacht, mooi afgewerkt, charmant: empathisch liefdewerk: Complimenten van de jury!

JURY REGIO NOORDWEST/CENTRUM

Christine van Gemert – voorzitter BNI
(juryvoorzitter)

Anet Schurink – GSG architecten

Pim van der Ven – Juli ontwerp en advies

Madeleine Maaskant – architect,
Natuurmonumenten

Niels Schols – directeur Dura Vermeer Bouw
Houten

Jurysecretaris, auteur juryrapport

Coosje Berkelbach – Architectuurhistoricus